СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 204. Джерзі Сіти, Н. Дж., вівторок, 3-го вересня, 1935. — VOL. XLIII. No. 204. Jersey City, N. J., Tuesday, September 3, 1935. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ПІДПИСАВ ЗАКОН ҐОФІЯ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт підписав углевий закон Ґофія, що заводить щось у роді „Найри" для промислу мягкого вугля.

Закон підписано врочисто в прияві внескодавця й інших людей, заінтересованих в ухваленню закону, як провідники майнерської юнії, вуглевих підприємств, тощо.

Луис, голова майнерської юнії „Юнайтид Майн Воркерс оф Америка", заявив зараз по підписанню, що він скликує на 5-го вересня збори юнійних провідників, щоби погалодити відношення між майнерами й власниками копалень, що від довшого вже часу грозить страйком.

Закон Ґофія постановляє, що в промислі мягкого вугля мають бути встановлені правила чесної конкуренції між підприємцями, що промисл має приняти встановлення цін на вуголь та контролю продукції й що всі непорозуміння між власниками й робітниками мають бути розглянені відповідною мировою радою.

Виконування закону Ґофія теж загрожене недостачею гроша, яку спричинила обструкція сенатора Ґуї Лонґа в останніх моментах сесії конґресу, але президент Рузвелт запевнив приявних при підписанню, що він звідкись добуде гроша на створення відповідної ради для промислу мягкого вугля.

ЗА ЗАПЛАТУ ЗА ДОПОМОГОВУ РОБОТУ.

НЮ ЙОРК. — Посадник міста Ля Ґвардія та ґенерал Джансон, головний адміністратор „поступу праць" у місті Ню Йорку, нараджуються над тим, як змінити спосіб виплачування заплати робітникам, що мають допомогову працю, а саме виплачувати їм замісць що два тижні кождого тижня.

Багато робітників, що мають цю роботу, нарікають, що цей спосіб виплати робить їм непотрібні трудноці.

Генерал Джансон каже, що він дістав від уряду у Вашингтоні дозвіл піднести найнижчу заплату для нефахових робітників на 10 процентів, отже вони замісць 55 долярів на місяць будуть побирати 60 долярів і 50 центів.

БОРЮТЬСЯ ЗА ПРАВО АЗИЛЮ ДЛЯ ПОЛІТИЧНИХ УТІКАЧІВ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент стейту дістав недавно запит від Міжнароднього Бюра Нанзена, чи іміґраційні закони Злучених Держав дозволилиб на те, щоб в Америці можна поселяти більше число політичних утікачів з ріжних країв. Нанзенівському бюрови йде за втікачів з Росії Сирії й Туреччини.

У своїй відповіді на цей запит департамент стейту заявив, що про масове поселення політичних утікачів в Америці не може бути й мови, бо на основі американських іміґраційних законів справи іміґрації треба трактувати не масово, але як справу кождого іміґранта зокрема. Про допущення поодиноких іміґрантів рішають консулярні уряди Злучених Держав, а ці знову звязані обовязуючими іміґраційними законами. Ці закони ухвалює конґрес, і ні консуль ні секретар стейту не має права робити в них ніякої зміни на користь політичних утікачів.

НЕ ДАЛИ ЗЛІНЧУВАТИ.

БРИДЖТОН (Ню Джерзі). — Перед місцевою стейтовою тюрмою появилася юрба з яких 500 осіб та пробувала дістати з тюрми 55-літнього Мурина Ромена Джансона, підозрілого за вбивство жінки одного фармера. На розігнання товпи спроваджено відділ поліції, та заки поліція мала нагоду інтервеніювати, дощ розігнав юрбу.

Як юрба розбіглася, стейтова поліція перевела Мурина під узброєною вартою до іншої тюрми.

ВИКОНАЛИ КАРУ СМЕРТИ.

НЮ МЕДРИД (Мезуре). — У місцевій тюрмі виконано на Еді Ґеймені й Рою Гемилтоні присуд смерти, який наложено на них за вбивство підчас грабункового нападу. Смерть виконано через повішення.

НАКЛАДАЮТЬ ПОДАТОК 120,000 ДОЛЯРІВ НА НА АЛЬ КАПОНЕ.

ВАШИНҐТОН. — Федеральний уряд постановив стягнути з Аль Капоне, відомого шікаґовського бутлеґера, податок за пиво в сумі 120,000 долярів.

Уряд виробив собі поняття про величезні приходи шайки Аль Капона на основі переловлених посилок шайки.

НАЙШЛИ СЕКРЕТ ЛІКУВАЛЬНОЇ СИЛИ ПЕЧІНКИ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Г. Д. Дейкин та д-р Рендолф Вест, лікарі місцевого Презбитеріянського Шпиталя, подають до відома, що їм удалося зізолювати субстанцію в печінці, що помагає лікувати анемію (недокровність).

Зізолювавши її, ці два лікарі вживали її з дуже добрим вислідом для лікування недокровности у хорих, що зголошувалися до їх шпиталю. Кажуть відкривці, що від цеї субстанції число червоних тілець крови в дуже короткім часі майже потроювалось.

„МАСОВА РАДЯНСЬКА ПІСНЯ РОСІЙСЬКОМ МОВОЮ".

„Вісті" з 20. червня пишуть: „Правда" разом зо спілкою радянських письменників і спілкою радянських композиторів оголосила конкурс на створення тексту і музики масової радянської пісні російською мовою. Тема: героїчна боротьба радянського й закордонного пролетаріяту за соціялізм, захист батьківщини, трудовий героїзм, побут робітників і колгоспників, життя радянської молоді, пісня про кохання, колискова, студентська, спортова пісня". Далі поданий реченець і висота премій (від 1,000 до 3,000 рублів). — Як бачимо, повстання советської „масової" пісні дуже своєрідне: коли деінде вона повстає серед маси як відблеск її почувань і настроїв, тут „масова пісня" повстає офіційно, за гроші, і маси будуть змушувані її співати. За правдиву масову пісню, ту, що є витвором душі гноблених міліонів, — ідуть у Советах на Соловки. Російська мова радянської пісні вже нас і не дивує...

МАСОВІ ЛІЦИТАЦІЇ.

З Ковна повідомляють про масові ліцитації земельних маєтків на Литві. Дня 24-го вересня відбудеться примусовий продаж 32 господарств.

ГРІМ УБИВ ЦІЛУ РОДИНУ.

Над румунською місцевістю Ботошани лютував цими днями буревій з громами, підчас якого грім ударив у дім селянина Карла Думітреску та вбив його дружину і двоє дітей.

ЧУЖИНЦІ ВІДВІДУЮТЬ КИЇВ.

У Києві побувала ґрупа англійських туристів на чолі з лордом Генлі (консерватист) і місс Іден. — 6. липня прибула до Києва ґрупа французьких інжинірів міністерства громадських робіт Франції у складі 20 осіб. Большевики показували їм свої „патьомкінські села".

ТАК ВІДПОЧИВАЮТЬ У СВЯТОШИНІ.

У „Вістях" з 29. червня пише дописувач: „У Святошині (відпочинкова місцевість під Києвом) вас вражає надзвичайне піклування адміністрації про ваш відпочинок. Пройти вільно до ставка, щоб скупатися, ви не можете. Будь ласка, придбайте квіток за 30 коп., а якщо ви з родиною, то платіть за всіх, навіть за 3-літнього Вовку. Діставши квіток, ви маєте право робити все; навіть коли не вмієте плавати — втонути. Ніхто вас не ратуватиме, на ставку жадного, навіть поганенького, поста рицарів поратунку на водах. У парку брудно, його не прибирають від сміття, подертих ґазет і консервних коробок, мальовничо розкиданих на кожному кроці". — Це той так званий „культурний побут".

ЯРМАРОК ДІВЧАТ У СИНАЮ.

З великим успіхом пройшов ярмарок дівчат на горі Хана недалеко Синаю. На ярмарок прийшли з батьками 400 дівчат-кандидаток до подружого життя. Побіч кожної дівчини виложили її придане та списки цілого її майна: домів, поля, виноградників, худоби і т. д.

1,800 ҐУВЕРНАНТОК ДЛЯ СОВЕТСЬКИХ ДОСТОЙНИКІВ.

„Комсомольська Правда" протестує проти того, що багато советських особистостей, членів партії, спроваджують ґувернантки з чужини для виховання своїх дітей. Такий спосіб виховання защіплює дітям протиреволюційну ідеольоґію. В одному тільки Ростові над Доном є 1,800 ґувернанток-чужинок — на 500 тисяч населення.

ЖІНОЧА ЛЕҐКОВІРНІСТЬ.

В Румунії зловили одного спритного обманця, Манева, котрий „промишляв" у той спосіб, що представлявся як багатий барон, що шукає нареченої. Давав оголошення в ґазетах, що шукає жінки, і велике число леґковірних дівчат далося зловити. Заручувалися з Маневом, а він виманив у них гроші і лишав. В той спосіб ошукав він коло 300 дівчат. Аж 80 разів брав шлюб з ріжними жінками, забрав у них гроші і покидав.

МАТИ ВБИЛА СИНА ЗА МАРНОТРАВСТВО.

В Лютомерицях, у Моравії, Кубікова вбила двома вистрілами з револьверу свого 18-літнього сина, а після того сама відобрала собі життя тим же револьвером. У листі, що його лишила, Кубікова пише, що вбила сина тому, що не могла глядіти на його гуляще та марнотравне життя. Разом з ним рішила відобрати і собі життя.

СОТИЙ ҐРАМ РАДІЯ.

Чеська державна ляболаторія в Йоахімсталі видобула сотий ґрам радія. 37 років тому подруги Кюрі добули перший ґрам радія з йоахімстальських копалин. Для фабрикації одного ґрама радія вживається коло 10 тон смоли і 13 тон інших хемічних продуктів.

„ЕЛЄКТРИЧНИЙ ЧОЛОВІК".

В Девонпорт, в Анґлії, жиє 56-літній Фредерик Стронґ, якого звуть „електричним чоловіком". Він має в собі стільки електрики, що при помочі своєї природньої маґнетичної атракції може знаходити закопане золото й срібло, оливу й воду в землі.

„ШАХРАЇ".

В Києві викрили „декілька спекулятивних зграй". „Одна з таких зграй оперувала на столичних базарах під маркою „кавказьких колгоспників". Ці „колгоспники" привозили з Кавказу до Києва цілими ваґонами (!) горіхи, цибулю, і ріжні овочі. Оборот кожної операції складав від 75 до 100 тисяч карб. Спекулянти одержували від залізниці ваґони, мали свойого експедитора і навіть свої склади в Києві (вул. Володимирського 2). — За ширмою жовтневою рай ТСО спекулянти Текслер і Шкляр орґанізували картонажну фабрику, забираючи собі ввесь прибуток від підприємства. — На Караваєвських дачах орудував під фірмою колгоспу ім. Ворошилова спекулянт-куркуль Дружинін, утримуючи спекулятивну транспортну контору". („Вісті" з 29. червня). — На широку скалю відбуваються щахрайства в Советах.

КАМПАНІЯ ЗАЛІСНЮВАННЯ СТЕПІВ КАНАДИ.

З Ріджайни доносять, що наступного року фармери Манітоби, Саскачевану й Алберти дістануть 20 міліонів штук однолітніх деревин на засадження в посушних районах. Половина з тієї скількости має бути засаджена в Саскачевані. Домініяльний уряд дає на ціль заліснювання 750 тисяч долярів. Цього року західньо-канадські фармери дістали девять міліонів штук деревець, між якими найбільше було караґани, яворини, ясенини, бересту, тополь і вербини. На чолі кампанії заліснювання канадського степу стоїть Канадське Лісове Товариство.

ПЕРЕЖИВ 15 ЖІНОК.

У Лос Енджелес, Каліфорнія, святкував недавно 103-ліття своїх народин Роберт Г. Тім. Він пережив 15 своїх жінок, що зіставили йому 16 дітей (14 по одній дитині, а 15-та двоє). Він вірить, що житиме до 140 року життя і ще думає женитися з молодою дівчиною.

РЕКОРДОВО ВПЕРТИЙ САМОВБИВНИК.

Відобрати собі життя — теж не легка справа. Свідчить про те ось така історія: Один Парижанин, Рене Іблот, рішив через безробіття відобрати собі життя. В тій цили випив дозу морфіни, але випив, як виявилось опісля, замало і пробудився. Дальше намагався перетяти собі артерію на шиї, але тільки поранив себе. Виснажений випив кілька пляшок ґорівки, переконаний, що алькоголь убє слабий орґанізм. Але горівкою тільки впився, а коли отверезів, побачив, що жиє дальше. Тоді Іблот кинувся до ріки, та його вратували. Потім купив самовбивник револьвер, але перший стріл хибив, а другий тільки легко його ранив. Змучений боротьбою за смерть — Іблот повісився. Поліція відтяла трупа, а біля нього знайшла передсмертний записник у якому самовбивник згадує про свої змагання відобрати собі життя.

ЗА ОБДУРЮВАННЯ ПАРТІЇ.

Д. М. Аміров шляхом підроблень і фальсифікації партійних документів, обманом проліз у ряди комуністичної партії, привластивв собі партстаж з 1918 року і революційні заслуги. Тепер його викрито. Методами фальсифікації документів послугуються масово в Советах як підпольні революційні оранізації так і поодинокі люди для власних інтересів. Нечуваний хаос у большевицьких інституціях полекшує знаменито такі вчинки.

ВЯЗЕНЬ ФАЛЬШУВАВ ГРОШІ.

Поліція домбровського басейну схопила ватагу фальшивників грошей. На полях коло Домброви поліція арештувала Антонину Карбовнік з Домброви, її сина Мечислава та Єлисавету Бохенек і забрала 60 фальшивих 5-злотових монет і 23 фальшивих 10-злотових монет. Арештований Мечислав Карбовнік дістав відпустку з вязниці і взявся негайно до фальшування грошей.

ПОЛОВИНУ ЕТІОПІЇ ЗААРЕНДУВАЛИ БРИТІЙЦІ Й АМЕРИКАНЦІ

АДІС АБАБА. — Кореспондент „Асошіейтед Прес", Джеймс Мил, впевняє, що бачив контракт, підписаний етіопським цісарем про виарендування більшої половини Етіопії анґльо-американському підприємству Стендард Ойл Компані на протяг 75 літ на експльотацію нафти й інших мінералів і на одночасну розбудову цієї територіі під кожним оглядом. Простір виарендуваної території такий великий, як 3 американські стейти, обіймає цілу східню Етіопію. За аренду платить підприємство 60 міліонів долярів і має ще вложити свої гроші на розбудову краю. Крім того є пропозиція взяти озеро Цана до відповідного використання і для збільшення скількости води на наводнення анґльо-єгипетського Судану і Єгипту.

Трансакція така далекосягла, що може заважити на розвитку італійсько-етіопського спору. Її приготовано потайки при допомозі Анґлійця Френсиса Рикета й Американця Еверета Колсона.

НІМЕЦЬ ВИНАЙШОВ ЛІТАЮЧИЙ БІЦИКЛЬ.

БЕРЛІН. — На летунськім полі у Франкфурті над Меном писувався в пятницю пільот Дінбайль з новим летунським винаходом. Він перелетів три рази простір 500 до 800 стіп на літаку, оперованім на лад біцикля.

МІЛІОНОВИЙ ЗАПИС СЕЛЯНИНА НА СТИПЕНДІЇ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ У ЮГОСЛАВІЇ.

ПІШКОРЕВЦІ (Українська кольонія в Югославії). — Тутешній місячник „Рідне Слово" пише: „Наш селянин, бачванський Русин із села Коцур у Бачці, Діоніз Дорокгазі, записав усе своє майно, 114 морґів доброго бачванського поля, на стипендії для греко-катол. Русинів, студентів з його села і для інших наших школярів з Бачки і Славонії. Ті стипендії буде розділювати наша епископська консисторія в Крижевцях. Свій дім записав Діоніз Дорокгазі монастиреви наших Сестер Служебниць у Коцурі. Вартість усього запису виносить коло міліон динарів.

УКРАЇНЕЦЬ НА МІЖНАРОДНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ СЕРЕДНЬО-ШКІЛЬНОГО ВЧИТЕЛЬСТВА В ОКСФОРДІ.

ЛОНДОН (Укбюро). — У славнім анґлійськім університетськім місті Оксфорд відбулася в днях 10 до 17 серпня ц. р. конференція міжнародньої орґанізації середньо-шкільного вчительства. В конференції взяли участь: світова федерація шкільних товариств, міжнародня федерація товариств учителів середніх шкіл та міжнародня федерація вчительства загалом. Підчас конференції прочитано низку рефератів на всякі освітні й орґанізаційні теми, а при кінці уладжено екскурсії по ріжних виховних установах. Від Українців узяв участь у конференції п. Трохим Пасішник, професор української ґімназії в Ржевніцах у Чехословакії.

ПРИПИНЕННЯ ТРОХ УКРАЇНСЬКИХ ЧАСОПИСІВ У ЛЬВОВІ.

ЛЬВІВ. — З наказу городського староства припинено націоналістичні видавництва: двотижневик „Даждьбог", тижневик „Рідний Ґрунт" і місячник для дітей "Юні Друзі". Їх відповідальний редактор, Іван Шавель, виїхав зі Львова і це дало притоку владі закрити видавництва.

АКТ ОБВИНУВАЧЕННЯ В СПРАВІ ВБИВСТВА ПЕРАЦЬКОГО.

ВАРШАВА. — Акт обвинувачення в справі вбивства мін. Перацького, зладжений слідчою владою, складається з 25 томів актів, або коло 10,000 сторінок.

ПРЕДСТАВНИКИ ВІРОІСПОВІДАНЬ У ПОЛЬСЬКІМ СЕНАТІ.

ВАРШАВА. — В політичних кругах обговорюють плян іменування представників зпоміж духовенства до польського сенату. Передбачають на таке становище кардиналів Гльонда й Каковського, митрополита Шептицького або станиславівського еп. Хомишина та рабіна, проф. д-ра Мойсея Шора.

ХОЧУТЬ СТЕРИЛІЗУВАТИ ЖИДІВ У НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН. — Протисемітська ґазета „Юденкеннер" поручає стерилізацію Жидів. Ґазета обговорює рішення недавнього зїзду кримінольоґів у Німеччині, на якому був висловлений погляд, що леґально стерилізація повинна бути дозволена. „А тому, що Жидів треба вважати за ворогів людства, то наступний конґрес не буде вагатися приноровити стерилізацію до Жидів". — сказано в ґазеті.

УКРАЇНСЬКЕ БЮРО В ЖЕНЕВІ ІСНУЄ ДАЛІ.

ЛОНДОН. — Укбюро подає: В українській пресі появилася недавно новинка про припинення діяльности Українського Бюра в Женеві. Вістка ця не відповідає дійсності. Українське Бюро в Женеві не припинило своєї діяльности, тільки обмежило її на час вакацій виключно до найважніших справ.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:
Поодиноке число три центи.

На рік	$6.00
На пів року	$3.25
На три місяці	$1.75

Число з пятниці (з англійською частю):

На рік	$ 2.00
На пів року	$ 1.25

В Джерзи Ситі і Заграницею:

На рік	$9.00
На пів року	$4.75
На три місяці	$2.50

SUBSCRIPTION RATES:
Three cents a copy

One year	$6.00
Six months	$3.25
Three months	$1.75

Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):

One year	$ 2.00
Six months	$ 1.25

Foreign and Jersey City Rates:

One year	$9.00
Six months	$4.75
Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НА ДВОХ КОНЯХ

Клопоти російського большевицького уряду з американським за підпирання большевицької аґітації в Америці є природнім випливом крутої большевицької політики.

Коли большевицька партія захоплювала владу над Росією, вона голосила робітникам інших країв, щоби вони повстали проти своїх урядів всесвітньою революцією та завели в усіх краях комуністичний лад на зразок російського. Росія, мовляв, це передова боєва сила всесвітньої революції.

Лиш у декількох економічних відсталих країнах пробовано сповнити цей заклик. Ці нечисленні заходи були побиті. Російські комуністи не перестали накликати далі до всесвітньої революції. Такого зриву не було, а комуністична аґітація тільки послужила реакції використати її для захоплення влади. Сталося це наперед у краях, що дотикають Росію, потім і в деяких дальших краях. Невпинне комуністичне цькування до всесвітньої комуністичної революції заставляло уряди інших країв організувати оборону проти Росії. Говорено й про офензиву, бо, мовляв, офензива це найкращий спосіб дефензиви.

Російський уряд побачив, що комуністична аґітація може пошкодити російському урядови. Уряд став припиняти революційну аґітацію. Говорив про закинення думки про всесвітню революцію. Поробив усі можливі уступства, щоб тільки замиритися з усіми буржуазними й феодальними урядами світа. Конґрес комуністичної партії вже більше не скликувано. Понад інтерес пролетаріяту світа станув інтерес Росії як держави та російської комуністичної бюрократії.

Це становище компромітувало російських большевиків в очах комуністів по інших краях. Це ослаблювало не тільки комунізм у світі, але впливи російської держави. По довгому ваганню постановлено знову скликати конґрес комуністичної партії всіх країв, щоби позискати собі назад симпатії комуністів. Знову заговорено про всесвітню революцію. Знову кликано пролетаріят усіх країв проти буржуазії й шляхти.

Заки показались овочі цього заходу серед робітників, уже показалися злі наслідки. Держави, котрих російський уряд запевняв про мирні наміри, негайно пригадали російському урядови його запевнення про миролюбні наміри до всіх урядів світа. Казали московським комуністам злизати все те, що наплювали в Москві перед „комінтерном". Як можна було ждати, московський уряд пручається. Злизати — значило би знищиті всі плоди конґресу. Тому уряд ще нібито гороїжиться, протестує, не дається.

Та скорше чи пізніше він зробить те, що наказує не інтерес пролетаріяту в світі, але шкурний інтерес російської комуністичної бюрократії.

ҐЕН. МИКОЛА КАПУСТЯНСЬКИЙ

Гр. Микола Капустянський, ґенерал-хорунжий головної булави Української Армії, що приїхав у четвер, 29 серпня, з Франції до Ню Йорку, відвідав Український Народний Союз та редакцію „Свободи" й при цій нагоді в розмові з редакторами зясував цілі й наміри своєї діяльности.

На просьбу редакторів він подав наперед дані про своє життя.

Школи й війна.

Микола Капустянський родився в селі Чумаки, на Катеринославщині, в 1881-му році, в родині священика. По скінченню середньої школи в Катеринославі він зголосився в 1900-нім році добровольцем до війська. По однорічнім вишколенню перейшов до військової старшинської школи в Одесі, а скінчивши її в 1904-тім році, з ранґою підпоручника, зголосився у Вільні на японську війну. Як учасник японської війни в стрілецькій дивізії, він служив коло Владивостока, на Зеленому Клині, себто там, де живе багато українських іміґрантів, між ними якраз багато Катеринославців.

По скінченню війни вертається морем довкола Азії, через Суеський канал, Середземне море, Чорне море до Одеси, а потім до своєї частини у Вільні. У 1909-тім році зложив конкурсовий іспит та вступив до російської військової академії ім. царя Миколи у Петербурзі. Скінчив її в 1912-тім році з зачисленням до ґенерального штабу; в роках 1912—1914 відбував ценз керування сотнею й штабовий, а при тому викладав у військовій старшинській школі лекції про військові науки.

На світовій війні.

У 1914-тім році, з початком світової війни, як сотник ґенеральної булави пішов до війни з 5-тою стрілецькою дивізією. Тут воював з армією ґенерала Рененкампфа в Прусії проти Німеччини. Був увесь час до 1916-го року на фронті та дістав кілька воєнних відзначень.

У 1915-тім році дістав ранґу підполковника й за надзвичайну відвагу в боях під Двинськом дістав за так званою ґеорґієвською постановою золоту зброю. У тім часі служив у ґенеральнім штабі третього корпусу російської армії. До зими 1916-го року був увесь час на війні, і при кінці 1916-го року був призначений начальником штабу дивізії.

З початком 1917-го року був представлений у полковники.

Революція.

Революція застала Капустянського на становищі полковника біля Гомеля, на Поліссі. 1-го квітня перебрав із власної ініціятиви командування 684-тим полком цієї дивізії, котрий то полк, збунтувавшися, хотів убити свого команданта. Впорядкувавши полк, він командував ним на протязі двох місяців. Літом 1917-го року був делеґований як представник старшин на зїзд до Петрограду.

На службу українського народу.

Повернувшися звідтіля до штабу дивізії, полк. Капустянський відразу намітив собі як дорогу перехід до української армії та праці для створення боєвої сили українського народу. Тому він зголосився до Української Центральної Ради та був приділений начальником штабу першої української дивізії першого українського корпусу, що тоді переформувався в околиці Межибожа, на Поділлі.

Там він працював успішно в своїм фаху й у національному вихованню цієї дивізії, в тісному порозумінню з українськими радами.

У часі перевороту в жовтні 1917-го року як делеґат дивізії брав участь у третьому військовому зїзді, що відбувався в Києві. На цьому зїзді зорґанізовано в порозумінню з Українською Центральною Радою полк з 2,500 жовнірів для охорони української революції й Капустянський був вибраний командантом першого куреня цього полку.

Па зїзді вернувся до своєї дивізії.

Зимою 1917-го року з власної ініціятиви на чолі двох полків згаданої дивізії з району Збараж як „революційний начальник штабу дивізії" перевів дуже важливі операції для оборони підступів до Києва з боку збольшевиченого російського фронту, а саме захопив важну стацію Шепетівка, захопив штаб армії в Староконстантинові, де був забраний у полон призначений большевиками командант південно-західнього фронту, обезброїв вітебський полк, що, збольшевичившися, прямував на Шепетівку й Київ, та відправив на Московщину. На його приказ захоплено місто Рівне, штаб семої армії, де був взятий у полон командант ґенеральної російської булави, ґен. Єгоров (котрого відставив до Києва, до розпорядимости Української Центральної Ради).

На приказ військового секретаря Симона Петлюри Капустянський був призначений начальником штабу 11-тої армії. Перебуваючи в штабі, допомагав перетягати українські частини для орґанізації українського протибольшевицького фронту.

При кінці січня 1918-го року на пропозицію української прифронтової ради заняв посаду начальника штабу південно-західнього фронту, в Бердичеві. Не погоджуючися з поглядом запрошення Німців на Україну, Капустянський відійшов від командування.

По берестейськім договорі та по обнятю гетьманату ґен. Скоропадським Капустянський обняв посаду начальника штабу другої української дивізії в Житомирі, не бажаючи працювати на вищих військових і штабових посадах у Києві, бо не поділяв політики гетьманського уряду. Був призначений начальником канцелярії воєнного наукового комітету і на тій посаді лишився до вступу Директорії в Київ.

По упадку гетьмана.

Директорія пропонувала Капустянському обняти посаду начальника оперативного відділу штабу дієвої армії в Києві. На цій посаді зі скорим підвищенням на уряд помічника першого ґенерал-кватирмайстра працював у штабі дієвої армії. Брав участь у нарадах як представник штабу української галицької армії в Ходорові. Вів переговори з диктатором Петрушевичем і начальною командою галицької армії про прилучення її до армії Великої України з метою походу на Київ.

По оранізації вищого штабу для керування обєднаними українськими арміями обняв посаду ґенерального кватирмайстра наддніпрянської армії, з якою працював аж до відвороту цієї армії зимою 1919-го року за Збруч.

Інтернований Поляками.

Разом зі штабом був інтернований Поляками в Ланцуті й тут опрацював дві частини першого воєнно історичного досліду „Похід Української Армії на Київ і Одесу", котрого наклад у кілька тисяч примірників, виданий „Червоною Калиною", уже давно розійшовся.

По зложенню українським урядом польсько-української конвенції отаман Петлюра покликав Капустянського з Ланцута та назначив його вищим представником української армії при маршалі Пілсудськім. Перебуваючи при польській головній кватирі, ввесь час обороняв інтереси галицьких бриґад, що піддалися були в той час на польсько-большевицькім фронті, одначе через неприхильність Поляків відійшов. Був приділений потім при кватирі Головного Отамана як третій головний кватирмайстер, що завідував військовою освітою наддніпрянських частин та був підвищений до ранґи ґенерал-хорунжого української армії.

На іміґрації.

По скінченню українсько-польської війни переїхав до Каліша, де на академічних курсах українських військовиків викладав історію української визвольної боротьби. В Каліші написав третю частину „Походу української армії на Київ", котра теж уже цілком розійшлася.

При кінці 1923-го року Капустянський, засадничо не поділяючи польсько-української угоди, відїхав до Парижа, де власними силами заробляв собі на життя. В Парижі 1924-го року став на чолі першої в Франції української громади, яку поставив на засадах незалежности й соборности української держави. Проводив на громадському ґрунті працю разом з цією громадою, поборюючи ріжні угодові українські орґанізації.

В 1930-тім та 1931-шім році став на чолі курсів російського знання, котрих випущено 6 окремих зшитків. У 1931-шім та 1932-гім році при його допомозі з лона української громади в Франції повстає широка громадсько-національна орґанізація під назвою Український Народній Союз у Франції, що відзначається соборницьким напрямком та обхопила велике число українських іміґрантів у Франції. За ввесь час перебування в Парижі виголосив на ріжні національні й військові теми цілу низку преріжних рефератів.

Тепер Капустянський опрацьовує матеріяли на теми нашої визвольної боротьби.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЧИ СЮДИ ДОРОГА?

Всі вчителі Мишиґенської Стейтової Колеґії будуть набудуче обовязані складати присягу вірности Злученим Державам.

Таке заповів д-р Роберт С. Шо, президент цеї колеґії.

Бернард Шо, відомий анґлійський письменник, свого часу писав про американський федеральний закон, на основі котрого кождий іміґрант має зложити при вступі до краю присягу, що він не є анархістом. Бернард Шо думає, що цей закон не здержує анархістів від приїзду до Америки: як анархіст хоче приїхати до Америки, то він просто складає фальшиву присягу, що він не є анархістом. І Америка, замісць зменшити число анархістів, тільки побільшує число кривоприсяжників.

Котрий Шо має слушність?

ДИВАЧНІ ГРОШІ.

Багато людей, що переїжджають через стейт Мезуре, дістають велику несподіванку, коли при закупні ріжних товарів дістануть як решту жменю картонових кружків, що з вигляду скидаються на затички до фляшок на молоко. Ці паперові кружки, відповідно остемпльовані урядом, це дрібна монета стейту, призначена на плачення податку понижче 1 цента.

Здивування цих людей показує, що вони не знають ні історії монети, ні історії Америки. Історія монети показує, що за гріш може служити не тільки метал, як золото, срібло, мідь, цина, чи їх стопи, але просто всякий предмет, що має загальну вжиточність та надається бути мірилом вартостей. На Україні, приміром, колись за гріш були „куни", себто футра звірят. Американські Індіяни колись як гроші вживали відповідні мушельки, „вампам", і ці гроші від Індіянів перебрали, американські кольоністи. Потім у полудневих кольоніях (в пізніших стейтах) за гроші вживано часто тютюну. Тютюном плачено довги вірителям і податки урядови.

Деколи податковий екзекутор, везучи такий податок до уряду, замочив його на дощі або на рвучих шипотах і це показало, що тютюн на монету не зовсім добре надається.

КАМПАНІЯ ПІДШЕПТІВ.

Донесення про кампанію підшептів проти президента Рузвелта, котру почали силові компанії за його програму обмеження цих підприємств, пригадує анґлійським ґазетам цікавий факт, поданий анґлійською письменницею Гарієтою Мартино, що відвідала Америку сто літ тому та описала потім цю покорож у своїх книжках.

Подає вона, що підчас виборчої кампанії Адамса проти Джексона за уряд президента Злучених Держав їй донесено, що Адамс може легко програти вибори, або щонайменше втратити багато голосів, бо його противники пустили чутку, що він потайки оженився з дочкою анґлійського короля Джорджа Третього. Пані Мартино розуміла, що такий закид у часах свіжої американської незалежности був дуже поважний. „Алеж", сказала вона, „приятелі Адамса можуть легко заперечити цю очевидну видумку".

„Ого, пані", сказали їй інформатори, „це не така легка справа. Ви не знаєте нашого народу: люди повірять, що ви їм не сказалиб. Сказати їм, що це неправда, на ніщо не придасться".

„Отже ви на брехню зовсім безборонні?" — спиталася пані Мартино з обуренням.

„О, це теж ні", сказав один інформатор. „Сказали наші противники, що Адамс оженився з одною дочкою короля Джорджа Третього, то ми відплатимося їм у цей спосіб, що скажемо, що Джексон оженився з двома дочками короля Джорджа Третього".

Виходилоб, що нарід, який вірить у всяку пущену йому брехню, може легко вірити в дві брехні.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина I.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

37

— То „Б" — повторює Володько, згоджуючись безпеcodeречно з Василем.

— А цю?

— ?

— То „В" — навчає Василь.

— То „В" — повторює Володько.

— А цю? — показує Василь на „Б"...і

— То „Б" — без затримки каже Володько.

— А цю?

— Аа! То я вже давно знаю „Ааа"! — викрикує Володько, зрадівши, що бодай одну знає.

І так почалась наука. Іншим разом Володько нізащо не стерпів би такого безпардонного Василевого поведення, але тепер йому здавалось, що так і треба. Василь також чувся в правах учителя, хоча сердився він за коні. Тепер, думав він, такими кіньми соромно буде між люди виїхати.

Василь показав ще Володькові: га, де, є. Володько миттю все затямив і хотів далі ще. Він хотів ще трохи пописати на дощині, але мама гукають спати. От лихо! Ну, нічого! Завтра вдосвіта встану, думає він, то зараз почну й писати. Добре, що не треба вже гнати на пашу худобу.

Але він так розхвильований, так піднесений, що не може заснути. Він чує себе надзвичайно щасливим. Він лежить, плющить очі, а в них стрибають: „А, Б, В, Г" і т. д. На кожну літеру шукає він порівнання. То, як кроківка з низькою бантою. То гачок... На деякі не міг видумати порівнання, але щось вони все таки йому нагадували. В, наприклад, чомусь нагадувало йому Мотрю Несториху. А він її знав з Дерманя.

— — —

Зима розпочалася. Довга, смутна зимиська на хуторі. Ні тобі людей. Ні вийти з хати. Снігу наринуло... Луг засипало, тільки на льоду в деяких місцях вітер позмітав і там можна ховзатись. Володько мусить сидіти в хаті і єдиною його розрадою буквар.

Батько перемолотив все жито, поробив кулі, а сніпки десь на провесні поробить. Тепер він пішов до села і там з Єлисеєм „заняли собі карер"*). З торічного, що тут же поруч знаходиться, вибрали ввесь камінь, а лізти глибоко небезпечно.

Праця то неабияка. Справжня праця, не робота. Робота то щось там собі, в роді — орати, сіяти... А це праця. Як попогупаєш цілий день від світання до смеркання півпудовим ломом, або великим трембом-молотом, то не бійсь... І циганські діти будуть тобі немилі...

По перше, зверху треба зняти метрів півтора землі. А вона мерзла, як камінь. Опісля молотами пробити верству каміню і ломами їх виважувати. Коли добре земля промерзне, то каменярі не знимають її ввесь час, а йдуть „в глуб". Себто роблять глибокі печери, залазять туди, роздягаються до сорочки і видобувають звідти камінь. Це, правда, досить небезпечно, бо часто трапляються обвали і тоді може прийти до нещастя. Не один дядько знайшов собі вічний спокій на дні виритої власними руками камяної могили, але це нікого ані не відстрашує, ані не зупиняє в праці. Головне, заробіток. За цілий день копійок вісімдесять на своїх харчах заробили... А каміня потребувалось багато. Навколо всі села кинулись ставити камяні будівлі — клуні, хліви, льохи... Ціла велика підгора зрита отими „карерами", а величезні багато-сажні стоси каміня стояли скрізь, чекаючи покупців.

Матвієві ще та невигода, що треба дуже далеко ходити. Верстов десять, а то й більше в обидва кінці буде. Встаєш, ледви на світ благословляється, а вертаєшся пізно смерком.

А скільки поподереш одягів, постолів... Чобіт до каміня не настарчив би. Все, як на огні горить, бо камінь же, відомо який.

Розуміється, що в такі дні до батька не підходь. Він злий, як голодний вовк. Прийде, худобу огляне, наверещить, як тільки щось не посвоєму ґусту зауважить, попоїсть і спить тяжким сном, мов отой камінь, який він ломає. В ночі хропе на цілу хату.

І так день за днем, день за днем. Дома рідко коли буває, хіба в неділю. Та й їсти не дуже є що. Годовану льоху продав. Цілу Пилипівку піст. Хліб з цибулею та олієм. Картоплю з огірком та пісний крупник. Цілий тиждень не обідає Матвій гарячого. Навяже йому Настя вузлик і тим обходиться. Правда, на харчі Матвій не вибагливий. Що йому „стара спартолить", те він і їсть. Але стара не жалувала йому нічого, хоча ніколи не було між ними повної згоди. „Гризуться" мало не що дня і то за всяку дрібницю. Трапляється, що й до колотнечі доходить. Тоді на хуторі стає дуже гармідерно. Кричать усі, властиво кричить тільки Матвій, а решта плаче та лається.

Діти нидіють від сидні та поганих невиживних харчів. „Завше те саме й те саме" — скаржиться Володько. — А що я тобі? Марципанів дам, чи що? — насварить мати. І Володько мовчить, бо ще й дістане за „велику губу".

Він зблід. Чуприна завше розчухрана. Букварець його порядно потріпався. Совається цілими днями з ним по полу та печі. Але зате вміє уже багато. За всяку недотепність дістається йому від Василя. Визиває його ослом, дурним, щіпає за вухо, смикає за чуприну, виробляє з ним усе те, що робив у школі вчитель з самим Василем. І Володько не суперечить, не противиться, а терпить. Що ж... Учитель.

Найтяжче йому давались склади. Букви то дуже швидко затямив. А ті: ми-а=ма, ми-а=ма=мама — ніяк капосні не хотіли слухатись. Ще „мама" то сяк-так. Але візьмім отаке: „Би-у=бу-к,=бук... Ви-а=ва, разом „буква", до цього ще треба додати р і тоді нарешт вийде слово. Не легке завдання...

Але Володько мучився, терпеливо переносив Василеві кпини та прозивання. І за короткий час вони досягли значних успіхів. Володько вміє читати, писати каракулі. Візьме дощечку, напише щось і до Хведота:

— Що то я написав? — питає.

— А хіба я знаю?

— Тут написано: Хведот порося... — і Володько сміється, а Хведот скаржиться матері.

— Маамо! Володько мене бе...

— Ах, ти. Ну чекай. — нащ' ти брешеш? — і Володько робить грізний вигляд.

Мати щось там на хаті порається, товч мішає, чи миє картоплю:

— Ну, ну там... Я вам дам... Не сидіть но мені тихо! — сварить вона на дітвору.

Боже, коли б та вже весна швидше. Може б отут не гиркались — думає вона.

(Далі буде).

*) Заняти карер — значить розпочати на новому місці бити камінь.

Наші діти.

— Татусю, я хочу тебе щось просити.

— Скажи. Все для тебе нині зроблю.

— Не носи більше на голові лисини.

НАША БАТЬКІВЩИНА В СВІТЛИНІ

Туристично-краєзнавче Товариство „Плай" і „Українське Фотографічне Т-во" відкривають цього року в памятнім місяці листопаді першу краєзнавчу виставу під назвою **„Наша Батьківщина в світлині"**.

Правильник вистави такий:

1) Змістом образів вистави „Наша Батьківщина в світлині" буде т. зв. „фотографія батьківщини", тобто представлення в світлині українських земель, їх краєвиду, рістні й звірні, наших людей і їх діл у минулому й сучасному.

2) Для річевої інформації глядачів кождий образ крім (неконечного) титулу мусить мати річеву назву, яка подавала би зміст і топографію знимки, прим. „По жнивах. Село Заріччне, пов. Загаїв", — або: „Поліщук з села....., повіту.....", або „Козелець острий — Підліски Малі, пов. .....", або „Старий Львів — Будинок при Кривій вул." і т. п.

3) Вистава ділиться на три відділи. 1-ший п. н. „Краса нашої Землі" — буде мати образи, в яких підчеркнено красу нашої Батьківщини; тут увійдуть всі картини з мистецькими вальорами. 2-гий відділ міститиме образи, в яких світливцеви йшло не так про мистецьке, а радше чисто річеве представлення Батьківщини; тут будуть знимки наукові, документарні, репродукції й т. п. 3-тій відділ призначений на знимки тих світливців, що вперше хотіли би виступити яко виставці. Виставець зазначує, в якім відділі хотів би мати свої знимки. Проте жюрі вистави має право причислити картини з бажаного автором до того відділу, куди — на гадку жюрі — вони краще надаються; отже прим. з першого відділу до другого, або прим. з третього відділу до першого і т. п.

4) Кождий може прислати необмежену скількість власних світлин, навіть таких, які вже були на дотеперішніх виставах, якщо їх змістом фотографія Батьківщини. Допущені всі позитивні техніки, за виїмком (тільки в І. відділі) ручно підмальовуваних світлин. Щодо форматів, то в І. відділі найменший допускальний формат 18×24 цм.; в II. відділі 13×18 цм.; в III. відділі 6×9 цм. Для тих світливців, які самі не мають змоги побільшити свої неґативи, комітет може занятися побільшенням їх неґатив за осібною доплатою. І так побільшення на формати 13×18 цм. коштує 1.50 зл., 18×24 цм. — 2.50 зол., 24×30 цм. 3.50 зл., 30×40 цм. 4.50 зл.

Знимки не можуть бути підклеєні, ні в якийнебудь інший спосіб монтовані; таким виладдям займеться сам комітет вистави.

5) Вкладка учасництва в виставі є 3.50 зл. для І. і II. відділу, а для III. відділу 1.50 зл. Цеі вкладки нікому не звернеться, навіть якби його образів жюрі не приняло.

6) На обороті кожної знимки треба написати не-хемічним (звичайним) олівцем порядкове число, імя й назвище автора, назву знимки (порівняйте щодо того ще 2-гу точку цього правильника) й евентуальну ціну знимки в злотих. Все те слід узгіднити з даними, поданими в „заяві учасництва". „Заяву учасництва" Вист. Комітет висилає даром кождому, хто того забажає.

7) Посилку, таксу і „заяву учасництва" вислати поручено на адресу: Ол. Мох, Львів, вул. Содова 4, м. 1. так, щоб вона дійшла туди найдальше до 10. жовтня 1935. Пізніших посилок не приймається.

8) Комітет поступатиме зі знимками обережно, проте не бере відповідальности за ушкодження, згл. коли пропадуть підчас пересилки. По замкненні вистави, котра крім Львова відбудеться евентуально ще в інших містах, комітет зверне виставцям їх образи, за виїмком образків у форматах 6×9 до 9×12 цм. включно з III. відділу вистави.

9) При відкритті вистави кожний учасник дістане катальоґ, що є рівночасно одиноким повідомленням, чи й які знимки принято на виставу. Кожний виставець дістане крім того памятковий дипльом учасництва. Найкращі знимки з двох перших відділів будуть нагороджені відповідними плякетами; в третьому відділі найкращі знимки дістануть ріжні премії в фотоматеріялі, книжках і т. п.; спис премій буде оголошений у „Світлі й Тіни". Всі нагороджені виставці будуть оголошені в „Світлі й Тіни" та в українських часописах.

10) Про приняття образів, їх розміщення в відділах та нагородження рішає невідключно жюрі вистави. Образів підчас тривання вистави не вільно знимати, відбирати, доповнювати й т. п.; ніякі реклямації не будуть принимані. Всякі спори рішає невідклично Виділ Виставого Комітету.

11) Від проданих образів комітет вистави стягне 15% на покриття коштів вистави. Комітет вистави має право репродукції надісланих світлин, якщо автор того письменно не заборонив.

12) Через підписання „заяви учасництва"' кождий виставець зазначує, що знимки його власної праці та що безвідклично годиться на всякі умови, подані в отсім правильнику вистави.

Всякі доповняючі дані (прим. склад жюрі і т. п.) подамо в місячнику „Світло й Тінь".

Виставовий Комітет УФОТО.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЙОНҐСТАВН, О.

Український День.

Український День в Айдора Парку відбувся 21. липня ц. р. на зразок такогож дня минулого року, коли то ми призбирали було $100 на народні ціли. Хоч і цього року була конкуренція, то всетаки прибули з 4,000 людей, як це ствердили репортери місцевої анґлійської преси. Щира подяка належиться о. Василеви Дякову за приєднання людей та за ґімнастику 120 дітей. Їх попис був прикрасою свята. Прибула також демократична „Січ" із вправами і взяла участь у поході з прапорами. З Ембридж прибули січовики на поміч у вправах, а також прибули наші браття Закарпатці за старанням о. Сеньчука. Свято багато причинилося до поширення народньої свідомости.

Михайло Іванчак.

— Що ти маєш таку сумну міну?

— Я лише відпочиваю; таж я по фаху комік.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧОМУ МИ СВІДОМО ВИНИЩУЄМО СЕБЕ САМИХ?

Приходить новий шкільний рік і кожда свідома одиниця в нації інтересується скількістю дітвори, що йде в школу. Наш недержавний нарід тим більше повинен доцінювати вагу школи, а тут, в Америці, звернути на це спеціяльну увагу, бо на очах чахне наша громада. Колись читали ми ріжні голоси читачів про методи навчання по школах, снували пляни на далеку мету. Тепер чомусь усе замовкло, а про потребу переміни вечірніх шкіл на цілоденні то навіть і не згадують. А чейже це булаб льоґічна праця, бо з меншого йдемо до більшого.

Цеж не ми видумали цілоденні школи, а майже при всіх церквах та парохіях інших національних ґруп в Америці їх побачимо. Рано спішать діти до церкви на Службу Божу, а потім до школи. В той спосіб діти чують привязання до своєї церкви і до своєї школи і виростають на громадян під чиїмсь дбайливом доглядом. Вкупі з тим ми чуємо, що по таких громадах ростуть скавти, содаліції, клюби, спортові товариства. Айриші (Ірляндці) забули свою мову, а втрималися Айришами і страшенно багато помагали в аґітації та фінансовою допомогою визвольній боротьбі Ірляндії.

Чуємо й ми про такі самі змагання серед нас, тобто аґітацію за українську державність. Але ми робимо так, наче́б та державність була ділом одного року. А то так не є! Хто знає, чи не треба буде й сотні літ да це боротися. І тому під тим кутом треба нам дивитися на орґанізацію українських цілоденних шкіл в Америці. А тимчасом що ми бачимо? Де підете, то чуєте лише за церковну боротьбу.

А все нарікаємо, що наша молодь від нас відступає. Та певно! Як вона бачить, що зоґиджується її релігійні святощі, то як вона може набрати пошани для чогось іншого? А чи не ліпше булоб звернути всю нашу енерґію на закладання цілоденних шкіл, а тоді булаб з цього якась користь, навіть на випадок невдачі.

Петро Гринишин,
Асторія, Л. Ай.

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписана членица тов. Вільна Україна, від. 200 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головним урядникам нашої орґанізації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $25, котрі стали мені великою помічю у моїй недузі. Бажаю якнайкращого успіху У. Н. Союзови. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Марія Вовк.

Я, нижче підписаний член від. 155 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головним урядникам нашої орґанізації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $50, котрі стали мені великою помічю у моїй тяжкій недузі. Бажаю якнайкращих успіхів У. Н. Союзови. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Іван Лишик,
Перт Амбой, Н. Дж.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

7,000 CHEER PAGEANT AT PASSAIC STADIUM.

By Carl Ek.

A good 7,000 adults and children swarmed into the School Stadium last night to view the presentation of Frank G. King's pageant, "The Builders", which depicted in song and dance the founding of this Country.

Folk Dances and Songs.

The remainder of the pageant, which featured dances and songs by the various national groups which have immigrated to this Country, was easily the outstanding feature of the show, with the Ukrainian contingent taking the top honors.

The Ukrainians, represented by a choir and dancing groups from the Holy Ascension Ukrainian Orthodox Church, presented a show of their own under the direction of the Rev. Stephen Musiychuk. Attired in colorful peasant costumes, they sang and danced for almost half an hour.

(The Herald-News, Passaic, N. J., Thursday, August 29, 1935).

Я, нижче підписана членица тов. Запорозька Січ, від. 192 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головним урядникам нашої орґанізації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $35, котрі стали мені великою помічю у моїй недузі. Бажаю якнайкращого успіху У. Н. Союзови. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Софія Семенів,
Геркімер, Н. Й.

Гільдеґард Буоль-Вішенав.

ЧИН.

Це вже минало пять тижнів від того часу, як Джузепе й Мафальда почали жити в Ню Йорку. Але й сюди гналася за ними та лиха доля, яка переслідувала їх колись у ріднім краю. А до того прийшла ще й нудьга за ріднею. Тільки увечері, коли вони, двоє бідолашних скитальців, їли своє різотто*), вони почували, що їх кохання творить їм на далекій чужині щось у роді — батьківщини. Тоді він, гарний, з виду бадьорий собі колишній рибалка, співав: „О соле міо..." Вонаж, невеличка постаттю, але похожа своєю красою на мадонну, Мафальда, горнулась до нього мов кіточка, а її ніжні руки пестили його бруняве обличчя. І скільки разів Джузепе почував в обіймах її дитиняче, манливе тіло, то в ньому за кожен раз оживала просто болюча любов до неї, і йому булоб найкраще заплітати в її шовкові кудрики золото й діяманти. Але по правді було так, що він не міг купити Мафальді навіть шовкових панчішок.

„Ти мусиш, ти мусиш десь роздобути грошей, коханий! Меніж ніяк уже жити отак далі! Мені хочеться мати палату, прегарну повозку і багацько-багацько пишних строїв! Ну, що, гадаєш, що я не вміла би носити їх? То подивися лиш на моє гнучке тіло!" Отак з глибин горячої туги за насолодою життя щебетала молоденька жінка, повертаючись елеґантними рухами на всі сторони. — „Добудь гроша, добудь, яж так далі жити не всилі! І я думаю, що коли ти мене справді любиш, то коли не даси мені отак пропадати, нуждуючи. Значить, якщо ти мене любиш, Джузепе..."

Отакого й подібного довелось молодому чоловікови вислухувати цілими днями; воно врізувалося йому в уха і било молотом об його виски.

„Якщо ти мене любиш, ти не даси мені отак пропадати..."

„Якщо ти мене любиш..."

„Так що?! й гукав він тоді. — Невже не лишається мені ніщо інше, тільки красти?"

„О Господи! І не соромже тобі за таку погань, Джузепе!" — жахалась у відповідь Мафальда, а її солодкі очі дивились на нього, повні острахy.

Він же нераз виправдувався: „Ну, прости мені, моя свята, але знаєш — іноді доводиться мені думати такі тяжкі, злі думи".

Та він їх думав водно.

І щораз понурішими очима впялювався Джузепе у блискучі склепові вистави.

Грошей, грошей...

Він не співав уже більш „О соле міо..." І рідко вже коли голубили його ніжні руки Мафальди.

Бо і щож він?

Але ні — хіба датися життю так геть узяти під ноги?

Він іще Джузепе.

І є в життю людини один день, що стає моментом вирішного звороту; день, що його одні підкреслюють чорною, а другі червоною лінією.

В Джузепе була це пятниця.

Він саме пробирався з трудом і повний утоми крізь метушню на Бродвею. Знову в нього один пропащий день, знову не несе в хату нічого! Джузепе вже ледви дивиться наперед себе, коли тут — чи справді?

Там, попереду нього — вона, Мафальда? Алеж так, це вона, цеж тільки в неї така стрійна, пливуча, легенька хода.

І йому наче щось важке паде з грудей, і зараз же він хоче її здігнати.

Але що це? Якийсь чужий чоловік зачіпає її сміливим словом, вона йому у відповідь посміхається солодко (о, він знає той усміх мадонни; цеж ним Мафальда опутала йому душу вщерть!) і всідає в авто того незнайомого. І враз в очах Джузепе чорніє. Бродвей, авта, метушня людей — все те раптом мов западається під землю, а його огортає важкий, невідрадний смуток.

З ким, куди й чого вона?

Але Мафальда вернулась аж пізно увечері, а лице в неї сяло вдоволенням.

„Ти де була?

„Якийсь незнайомий запросив мене до себе. Це багач! Він був чемний до мене і гарно поводився. А завтра в нас з ним побачення знову! Але ти, коханочку, хіба не гніваєшся за це на твою маленьку Мафальду, правда?" — і тут Мафальда рухом пещеної кіточки припадає до сильної груди Джузепе.

А молодий чоловік почуває, як його серце страждає невимовною мукою.

„Мафальдо! — молить він. — Ти не підеш завтра на побачення з ним. Мафальдо, яж люблю тебе! Невжеж не згадуєш ти більш нашого рідного моря? І забула ти вже, як радо я завжди помагав тобі направляти сіти? Мафальдо, лишися завтра в хаті, лишись, благаю!"

Але у відповідь молода жінка спалахнула гнівом.

„Нічого я в тебе не маю — кидає вона сердито — і голодувати мушу в тебе".

Тепер, у горінню люти, Мафальда ще краща, як завжди, але й більш злюща вона тепер, ніж коли.

„Ну, кажи — кричить вона до Джузепе — чому в мене нема хоч невеличкої віллі, слуг і строїв? Яж краща за інших жінок, а проте вони мають усе, а я нічого!"

„О моя Пікколіно! Таж хіба ти не знаєш, що я обсипав би тебе всіми скарбами світа?!"

Але Мафальда міряє його поглядом, холодним як сталь.

„Ти? Ні, це неправда. Бо колиб ти мене любив справді, ти, Джузепе, зважився́б уже давно на сміливий чин. Але щож — ти боягуз!"

„Мафальдо, ти смієш..."

„Так. Ти нікчемний боягуз".

Одна хвиля — і Джузепе раптом вибігає з хати.

В цей мент Мафальда, охоловши трохи, кидається завертати Джузепе. Але надармо — його вже не видно. І згодом уже десята, одинацята і двайцята година, а його ще завжди нема.

Та тут нечайно отвираються двері, скрипнувши якось чудно несамовито, і не людське обличчя, а якась маска являється перед Мафальдою.

„Джузепе, що це з тобою?"

„Нічого, коханнячко! Це ось я тобі приніс гроші. Тепер можеш собі накупити строїв до вподоби".

— „Але звідки ці гроші, Джузепе?"

Та на це замаскована людина не відповідає нічого. Тільки один погляд, повний непевности, розпуки і страху паде на Мафальду.

А вона скрикує:

„Джузепе, я боюся тебе! Не важся доторкатись мене своїми руками! Іди собі геть з твоїми руками розбишаки!"

І тут тиша.

Та враз з її глибин слова:

„Жінко, цеж я для тебе зробив, щоб ти не бігла мені до чужих людей!"

Але жінка з солодким лицем лялечки шипить злісно:

„Лиши мене! Моя любов до тебе вмерла!"

„Твоя любов? Ха, ха!"

І чоловік у масці говорить знову:

„Цеж по моїй волі мав бути перший і останній мій злочин. І то для тебе, щоб ти мала біллю і хату для себе, і повозку, якою ти сама поводилаб, і щоб ти могла строїтися. А те, що булоб ще осталося, те я хотів узяти собі, щоб мати змогу почати якусь працю, і доробитися чогось та ще вийти на люди. Так отже, Мафальдо, не кидай мене тепер, а поможи мені якось нести той преважкий тягар".

Але з глибин душі жінки з лицем мадонни виринула щойно тепер вся її плиткість і вся дрібничковість і ввесь страх перед величю жертвенної посвяти.

Мафальда ось зірвалася з місця і сказала:

„Ні, пусти мене, я йду! Роби собі, що хочеш, але дай мені гроші, бож не можна так, щоб я без одного цента починала нове життя".

А Джузепе прошепотів:

— „Так, так, ти не можеш лишитися в розбишаки, моя ти свята лялечко... Ну, щож, ось тобі гроші і прощай..."

І Джузепе лишився сам.

А кілька місяців пізніше поліція Ню Йорку записує як одного з найсміливіших ватажків ґенґстерів — Джузепе Льомбарді, прозваного „Де Ґунмен".

З німецької мови переклав
д-р Остап Грицай.

*) Різотто улюблена Італійцями страва з рижу і ріжного мяса.

КИТАЙСЬКІ БАНДИТИ ЗАМОРДУВАЛИ ҐЕРЕТА ДЖОВНСА, ПРИЯТЕЛЯ УКРАЇНЦІВ.

До Лондону наспіла вістка з британської амбасади в Пекіні, що бандити замордували Ґерета Джовнса, знаного британського журналіста, якого вони схопили в Монґолії та держали кілька тижнів, жадаючи високого окупу.

Як вже відомо зі світової преси, Ґерет Джовнс попав в руки китайських бандитів дня 29 липня ц. р., разом з німецьким журналістом, д-ром Мілером. За випущення Джовнса зажадали бандити 8 тисяч фунтів стерлінґів окупу. Веденням переговорів мав займитися д-р Мілер, якого бандити в тій ціли звільнили. На жадання британського уряду китайська місцева влада провінції Чагар погодилася заплатити бажаний окуп. Рівночасно японська військова поліція загрозила бандитам, що коли вони не звільнять Ґерета Джовнса, виступить проти них безпощадно. Його освободження ждали з дня на день — тимчасом по днях очікування наспіла дня 16 серпня несподівана вістка, що біля села Паочанґ, в провінції Чагар, селяни знайшли білого чоловіка, якого бандити застрілили і оставили на дорозі. В замордованому розпізнано журналіста Ґерета Джовнса.

Траґічна смерть Ґерета Р. Воґана Джовнса болюча для нас, бо цей незвичайно здібний журналіст був великим приятелем Українців та їх самостійности. Підчас голоду в р. 1933 перейшов він пішки цілу Україну і його описи страждань українського народу обійшли всю анґлійську пресу.

Ґерет Джовнс стояв у близькому контакті з анґлійськими приятелями Українців і ще пару тижнів перед нещасливою експедицією до Монґоції написав листа до Анґльо-українського Комітету в Лондоні, щоб його імя ставити під всякими закликами та заявами комітету, бо як тільки поверне з Далекого Сходу — візьме активну участь в праці комітету.

В Лондоні ходять вперті чутки, що замордування Ґерета Джовнса має політичний підклад. Він був незвичайно спосібним журналістом та спритним обсерватором. Його статті про положення в СССР, а особливо на Україні, викликали були свого часу в Москві велике занепокоєння і дуже можливо, що коли він виїхав до Монґолії, яка стоїть під советським впливом, міг зібрати важні відомости, які не були по нутру большевикам. Цеї думки є також і Лойд Джордж, в якого Ґерет Джовнс був довший час секретарем та референтом про чужинецькі справи.

Ґерет Джовнс був незвичайно спосібним лінґвістом. Університетські студії покінчив в Кеймбріджі, де й викладав якийсь час чужі мови. Він сам з походження Валієць. Мав 30 літ, коли згинув. — (Укбюро, Лондон).

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На бюст Шевченка для музею у Львові.

Павло Углицький, відомий музик і композитор, переслав $10 як жертву, призначену на закупно бюста Шевченка роботи А. Архипенка, який то бюст має бути висланий до Музею Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові як дар американських Українців.

Хто хоче тій добрій справі помогти, може слати жертви до редакції „Свободи".

———o———

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

З родинного свята на народні цілі.

В неділю, дня 4 серпня, обходили наші громадяни Олекса і Марія Козак 25 літній ювилей свого вінчання в кружку родини і численних гостей, урядників і членів товариства Запорозька Січ, від. 385 У. Н. Союза та інших товариств, до яких ювиляти належать. Свято випало надзвичайно гарно. о. М. Мартинюк і інші громадяни пожелали ювилятам добра і многих літ, а гр. П. Федорців попросив присутніх, щоб зложили дар на Рідну Школу в старім краю.

Ювилят О. Козак подякував присутнім за участь у святі і зложив $2 на згадану ціль, а по $1 зложили: І. Козак, П. Федорців, І. Кіт, о. М. Мартинюк, І. Процай, І. Павчук, Н. Гусак; по 50 цнт.: О. Шабатура, Е. Козак. Разом зібрано $10, які вислано до краю через Обєднання.

П. Федорців.

———o———

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

На інвалідів.

З нагоди прибуття гостей з Филаделфії гром. М. Бойка і його жінки, в домі предс. 116 від. У. Н. Союза, М. Думанського, відбулася гарна й примірна забава. А була вона для мене примірною тому, бо підчас забави зібрано $6.35 на інвалідів. Гроші вислано через Обєднання.

Павло Стадник.

В ресторані.

Гість, побачивши волосся в зупі, кличе кельнера:

— Пане кельнер, волосся прошу подати окремо.

КВЕСТІОНАР

ЗВЕРНЕНИЙ ДО ЧЛЕНСТВА У. Н. СОЮЗА, ЯК ТЕЖ ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В АМЕРИЦІ В СПРАВІ ЗБІРКИ СТАТИСТИЧНИХ ДАТ ДО ІСТОРІЇ НАШИХ ГРОМАД.

Назва місцевости. ________________

Приблизне число Українців, що живуть у тій місцевости. ________________

Коли осіли в тій місцевости перші українські іміґранти і звідки вони прибули. ________________

При яких роботах заняті наші робітники. ________________

Скільки має місцевість українських товариств. ________________

Чи є українська церква (або церкви). ________________

Чи є Український Народній Дім. ________________

Чи є українська школа ________________

Скільки є українських бизнесів і які. ________________

Чи є українські професіоналісти (лікарі, адвокати, вчителі, аптикарі і т. д.). ________________

Чи є українська бібліотека (або бібліотеки). ________________

Чи є організації тут родженої української молоді; а як є, то скільки їх? ________________

Замітніші події з життя громади. ________________

Просимо дати відповіди на ті питання, а зібраний у той спосіб матеріял вислати по змозі якнайскорше на адресу „Свободи". Імена тих, що зберуть ці матеріяли, будуть поміщені в Пропамятній Книзі У. Н. Союза.

КОЖДА МІСЦЕВІСТЬ, ДЕ ЖИЮТЬ УКРАЇНЦІ, ПОВИННА ПОДАТИ КОРОТКІ ВІДОМОСТИ ПРО УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ. ЯК УСІ СПОВНЯТЬ ЦЕЙ ОБОВЯЗОК, ТО ЗНАТИМЕМО, СКІЛЬКИ НАС І ЯКУ ПРЕДСТАВЛЯЄМО СОБОЮ СИЛУ. А ЦЕ ОБОВЯЗКОВО ТРЕБА НАМ ЗНАТИ. ТАКУ СТАТИСТИКУ МОЖЕМО ПЕРЕВЕСТИ ТІЛЬКИ МИ САМІ, ОПИРАЮЧИСЬ НА СВІДОМОСТИ НАШИХ ЛЮДЕЙ НА МІСЦЯХ.

МАЮЧИ ЦЕ НА УВАЗІ, ЗВЕРТАЄМОСЯ В ПЕРШУ ЧЕРГУ ДО СОЮЗОВЦІВ, ЩО МЕШКАЮТЬ У 224 МІСЦЕВОСТЯХ, У ЯКИХ Є ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗА, ЩОБИ ПОДБАЛИ, ЩОБ ТАКІ ІНФОРМАЦІЇ, ЯК ЇХ ВИЧИСЛЯЄ КВЕСТІОНАР, БУЛИ ЗІБРАНІ І ПЕРЕСЛАНІ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ В ПРОПАМЯТНІЙ КНИЗІ У. Н. СОЮЗА.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК СВОБОДИ.

РОЗВАГА Й ОСВІДОМЛЮВАННЯ.

„Свобідний час це та наістина життя людського, підчас якої боротьба між білими й темними духами за посідання душі чоловіка ведеться з найбільшим напруженням".

Коли професор Л. П. Джекс, анґлійський провідник руху навчання дорослих людей, зробив таку замітку, він нічого не знав про те, які форми прибере свобідний час та як далеко поступлять темні духи підчас економічної скрути.

Однак на щастя громадська думка звернула на дорогу орґанізованого спорту, драми, музики, мистецтва й інших активних розривок у Злучених Державах зприводу скорочення годин праці та безробіття. У річнім звіті Народнього Розривкового Товариства є заклик за побільшення розривок, особливо для того півтретя міліона безробітної молоді, що охоча до будьякого заняття. Є це потреба для будови моральних звичаїв серед дорослих людей без праці, як теж необхідність для безпечної та конструктивної форми розривок для дітей.

Генрі Сузале, добре відомий просвітянин, вірить, що розривка це точно означає: перебудова, відзискання чи віднова сили.

„Якщо вдасться розвязати питання свобідного часу, будемо напевно мати початок модерного світа, більш поступового та веселого. Віддаймо дармуванню, розривкам чи свобідним хвилям те поважне місце в наших думках, яке віддаємо праці". Є це деякі речі, в які Г. Сузале вірить. Він продовжає накликувати за постійну забавову програму, котру треба підбирати з великою увагою. „Одначе не повинна повторитись у новій забавовій програмі траґічна помилка думання, що мужчини та жінки, хлопці чи дівчата мають однакові нахили до душевних чи тілесних потреб. Це треба завести в програму навчання дорослих, як теж у школах для молоді".

Відповідь на ці заклики прийшла скоро. Приватні розривкові клюби, що довго існують за замкненими дверми, вийшли на яв та влаштували прилюдні вистави своїх здобутків. Школи по цілім краю заохочували до особливого вжитку вільного часу. Одна з найбільше вдалих програм походить з початкової вищої школи в Болдер, стейту Колорадо. Тамошні вчителі дослідили, що хлопці й дівчата, занимаючись певними розривками, звичайно не мають часу зійти на злу дорогу. Вони навчають, що гідні розривки треба розвивати від раннього життя як розсудну розвязку питання вільного часу у дітей, як теж у їх пізнішім життю, коли виростуть. Вірять, що занятий розривками не буде склонний до розбивання вуличних ламп, дрібного злодійства або проводу клопотів у громаді.

Не зважаючи на гострий закид, котрий зробила міська рада проти „гулящої бідноти" у недавніх досліджуваннях допомог так званим „білим сутеринам", багато вчених та визначних громадян стали в їх обороні.

Реймонд Молей, редактор часопису „Тудей", обороняючи „гулящу бідноту" та розривкову діяльність Відділу Праці, сказав, що та програма може розвеселити або повчити несвідомих, але додав, що праці француського хеміка Л. Пастера можуть дивоглядно зображатися в очах тих самих людей.

З такими існуючими фактами Федеральна Адміністрація Негайної Допомоги взялася зараз до будови розривкових потреб для молоді та старих. Гері Л. Гапкинс, адміністратор, назвав працю для публичних розривок благородною пожертвою допомогової праці для пожиточної будови потреб краю. Та праця підвищила всю важну надвишку фізичного й умового здоровля людини. Для вдержання здоровля та доброго настрою, крім відповідного відживлювання та помешкання, публичні розривки та спорт — це важний чинник, особливо для молоді. У недавно зробленім світі виказано, що майже кожна стейтова праця звернена в сторону будови й поправи місць для спорту в замкненім та на отвертім полі і розривок ріжного роду, включно з купелевими басейнами, забавовими площами, атлетичними аренами, громадськими оседками, парками і т. п.

ФЛІС.

— Ви чули? Ґольдґамер помер!

— Щож тут дивного? Він був дідично обтяжений.

— Якто? Невжеж?!

— Всі його предки повмирали...

———o———

Синок: — Тату, ходім там скоро, якийсь бандит напав на прохожого!

Батько: — Дитино, відзвичайся від такої цікавости! Завтра рано докладно можеш про це довідатися з ґазети!

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (109)

Коли Тарзан побачив, як інші звірюки розмовляли тихим голосом між собою, він зрозумів, що для нього і для Ронди приготовляється якась нова небезпека. Він завважав, як один з них скоро відвернувся і вибіг. Незабаром показався велитенський ґориль-бойовик. Він мав у руках довгу, вбивчу спису.

За ним приходили інші, озброєні таксамо, один по одним, аж щось зо двацять стануло разом на криші. Вони стиснулися довкруги Творця, а той щось їм нашептував. Потім станули півколесом довкола вежі.

Тарзан і Ронда вірили, що ґорилі здогадувалися, де вони обоє скриваються, а може й знали. Єдиний звук, який можна було чути, був дивний придушений сміх дикуна. Тарзан дивувався, чому до дикун так хихочеться.

Та несподіваний подув вітру знизу вежі приніс утікачам задих ґризучого диму й филю тепла. Тарзан почув, як дівчина вхопила його за руку. Тепер він зрозумів, чому то ґорилі чекали так терпеливо. Він також зрозумів, чому то ґорилячий бог так підсміхався. Вони мали викурити їх як щурів.